

[Faint, illegible handwritten text on a large page]

16
1.
/ /
1.
/ /
1.
/ /
17
1.

1676.

1. Roth, Uth. Rudolphus: De more, quo rii olim
apud plerisque Europaeos populos per ferrum cautes,
evidentes prunas, rogamque probantur

1678

1. Roth, Uth. Rudolphus: De prudentia triplici, legum
latrice, consultatrice et iudicaria

1685.

1. Roth, Uth. Rudolphus: De divotio patriae

1699

1. Ringmacher, David: Requisita boni politici cum
cum viis ac modis huc facientibus

1706.

1. Algoer, David: De maleficiis et mathematicis
ucc. p. 2, 517. Cod. h. t.

1731

1. Fockius, Joannes Georgius: De deistis occidentali-
populorum philosophis

1766.

1. Mikano, Isamo Petrus: De adaptione per cornam abque
charbam

XXXVI

1766 1
289 1

DE
ADOPTIONE
PER COMAM ATQVE BARBAM

PROLVSIO HISTORICO - CRITICA

AVCTORE

7

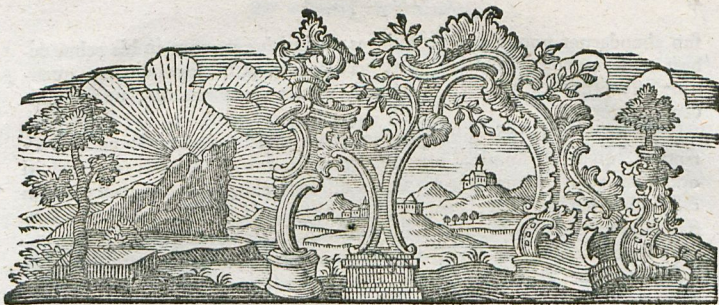
IOANNE PETRO MILLERO

GYMN. VLM. RECTORE, HISTORIARVM ET GRAECAE LINGVAE
PROF. PVBL. ORD. REIPUBLICAE PATRIAE BIBLIOTHECARIO,
ELECTORALIS ACADEMIAE SCIENTIARVM BOICAE SOCIO
EXTRANEI, SOCIETATIS ELEGANTIORVM LITTERARVM
LIPSIENSIS COLLEGA, ATQVE ITEM SOCIETATI LATINAE
IENENSI, AC DVCALI TEVTONICAE HELMSTADIENSI
ADSCRIPTO HONORARIO.

VLM A E,
APVD AVG. LEBR. STETTIN.

Iuat aliquando, et civilis rei itidem, ut sanctio-
 ris, interest, videre non solum, quae rudimen-
 ta artium ac doctrinarum fuerint, a quibus ho-
 die tot vitae instruendae leges ac praesidia pe-
 tuntur; sed et illa hominum priscorum instituta,
 quibus qualemcunque corpori conciliare cultum
 studuerunt, paullo altius considerare: maxime si ipsa aetas nostra ritus ali-
 quos obseruet, qui ad ueteres relati aliquam similitudinem referre uidean-
 tur, et in se spectati, id est, ignoratis rerum originibus, nunc iusto ui-
 liores, nunc religiosiores etiam, existimari queant. Interim si uaria iam
 inde ab initio mortalium ingenia fuerunt; quid miramur, νόμος διαφέρεν
 τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δ' ἄλλοις κατὰ καλὸν δὲ πᾶσι τὰ οἰκία κοσμεῖν καὶ
 σώζειν, leges atque instituta apud homines diuersa esse; aliis honesta alia uide-
 ri, at honestum esse omnibus, domestica ornare ac tueri ^{a)}? Ita olim sensu
 suo

[a] 2

a) PLVTARCHVS In *Themistocle*, p. 125. Tom. I. opp. ed. Francof. 1620.

fuo abundarunt populi, et recentiores, ueluti ius aequum in his rebus debeat inesse, pariter abundant; eo scilicet euentu, ut hi aliquando rem quantius esse pretii existiment, quam alii, ut ueteres loquuntur, ne pili quidem faciunt.

Et uero de ipsis pilis quaedam commentari animus est; ne quis ea tantum, quae ab hominis ingenio proficiuntur, a diuersis tam ancipiti opinione excipi, rumoribusque uariis differri arbitretur, sed et ista pari in discrimine uersari sciat, quae Natura, alma parens illa, quam nil frustra facere, unanimi propemodum consensu sapientiores profitentur, quoquo aeuo omnibus ac singulis tribuere consueuit. Quid enim? annon ipsum quoque principem humani generis caesarie et barba, coniugemque eius coma, pulchre conuestitos esse iudicemus: quum eorum certe posterio ad unum omnes capillati sint, et masculi, ut primum fere ex ephebis excessere, mentum suum molli aliqua lanugine, quae mox in barbam exeat, uiriliter ornari sentiant? Nimirum princeps illud facultatum animae sacrum non heri demum, nudius tertius, plantarii ad instar conseri tot pilis debuit; si quidem hi, ceu pridem docuit GALENVS ^{b)}, eo sine dati sunt a deo, ut humoribus plus iusto adfluentibus ebibant aliquid, quod partibus subiectis noxae esse possit, atque item, ut id ipsum caput contra aeris et alias iniurias operiant quodammodo, ac tueantur. Sed haec usum forte, ac necessitatem capillorum in humano capite euincunt; eos uero tamquam partem aliquam humani corporis fouendos, aut omnino nutriendos esse ad luxuriam, haud quisquam temere efficiet; nisi qui fortassis, ungues etiam in digitis non esse praefecandos, cogere ac demonstrare ualeat, quorum auctu nimio hoc tamen euenturum esset, ut hac parte feris, quam hominibus, similiores, ad quamplurimos labores minus apti redderemur. Concludamus ergo potius, naturae nihil interesse, siue quis hac, siue illa ratione, isthuc eius munere ad ualitudinem, ad dignitatem status sui indicandam, et ad decus, quod in gente qualibet censetur tale esse, abutatur; dummodo id ipsum, quod efficitur, cum honestate sit coniunctum, et praeterea in damnum multitudinis nil adsciscatur, quo, ut Cicero alicubi loqu-

b) *De usu partium Corp. hum. L. XI. c. 14.*

c) Erudite multa hanc in rem collegit HADR. IUNIVS, commentario *de coma*, c. IV. cui adiuungi potest ANT. HOTOMANNVS, dialogo *de barba*, quem C. Plantinus a. 1586. edidit.

d) NVMER. VI. 1. seqq. Et contendi inter sese de hoc argumento possunt I. SPENCERVS, *de legibus Hebraeorum ritualibus*, p. 694. seqq. ed. Tubing. 1732. et I. M.

loquutus fuit, prima etiam naturae commoda eidem auferantur. Atque fallor fano, aut in his similibus rerum attributis ratio quaerenda est, cur antiquissimis temporibus permulti comam a natura datam alere, et contra multum radere, uel etiam toadere illam, satius existimauerint; itemque cur nonnulli, ritu ueteri relicto, alium priori plane etiam oppositum sectari coeperint. Nec enim nimis operosum aut difficile futurum esset, de plebisque populis uetustis, quid in ea re probarint publice, et quando, mente ueluti mutata, alios transferint in mores, commonstrare: nisi hoc maiorem partem alii iam exsequuti essent ^e, ac potissimum, si illud ratio praefentis instituti posceret.

Sunt uero, quae post illa generatim dicta paullo explanatius commemorare attinet. Primum fuerit, opinionem, quam antiquitus nonnulli de honore capillorum animis fouerunt, matrem etiam uideri plurium institutorum, quum sacrorum, tum ciuilium, a quibus reliqua, inferius dicenda, ortum suum itidem ceperunt. Caeterum an sacra illa deriuanda sint a lege DEI, qua Naziraeatus instituitur ^d; an uero populi, errore superstitionis capti, per se, ante Mosen, crinibus promissis aliquam adfinxerint religionem? uiderint, qui ad unius immortalis DEI gloriam id pertinere autumant, ut, quidquid in profano numinum fictitiorum cultu a piorum ritibus haud multum discrepat, simpliciter et indifferenter ad *κακοζήλιαν* genii inferni relegetur. Ut erit, certa quidem Mosis, hominis diuini, aetas est; sed quosnam ritus populi, a ueri Numinis cognitione longis ante saeculis alienati, pridem, id est, ante tempora Moisaica, coluerint, et quos deinceps adoptarint, ordine et singulatim indicare, si quid ipse uideo, in promptu non per omnia habemus. Stet uero in hac dubitatione firmum, gentes diis deabusque suis comam non fuisse adscriptas ^e, nisi illam inter ornamenta corporis, quo et ipsi sunt instructi, posuissent: sicuti eorum sacerdotes etiam non alia de causa magis quum caesariem, tum barbam, aluisse sunt existimandi, quam ut eis, tamquam grauitatis sanctimoniaeque symbolis, maiorem sibi uenerationem apud populos conciliarent.

[a] 3

Alte-

DILHERVS, tom. II. Disput. academ. IX. p. 162. et 199. nec non I. G. CARP-ZOV. in Apparatu hist. crit. Antiquitatum S. Codicis, p. 154. seqq.

- ^e Exemplo esse poterunt Neptunus *καπεχάριος*, crines caeruleos seu nigricantes habens, apud PHVRNV TVM, de nat. deor. c. XXII. Phoebus *ἀντισώματος*, intonsus, ap. HOMERVM, Iliad. V. ll. 39. et *ἠρωτοκόμας*, auricomus ap. PINDARVM, Olymp. S. p. 156. ed. Er. Schmidii. Iam *φειζκόμας*, horricomus, in ANYTAE epigr. p. 96. ed. I. G.

Alterum, quo ad faciliorem rei explicandae intellectum ducimur, propinquam citra dubium cum illo altero cognationem habet. Capillos nempe suos, tanti aestimatos, numini cuidam, prouti ferebat usus, uoto aliquo suscepto dedicare, feminis uirisque uisum est. Naziraei illud lege disertissime expressa faciebant ^F): reliqui eandem prope rem diuersis rationibus adducti, et inprimis quoque ualetudinis seruandae causa ^S), sensim paullatimque, ceu opinor, adficiuerunt. Certe quidem feminas non tantum pro se ipsis, uerum etiam pro aliis, eiusmodi obstringi uoto, rebus suis et una religioni consentaneum existimasse, ueteres non uno tantum loco prodiderunt. Prioris rei argumentum est *Υγείας ἀγαλμα*, *Hygiae signum*, a PAVSANIA ^H) relatum, et quod ἐν ἁν ἰδοίς, ait, ἱερδίας, ἔτω περιέχασιν αὐτὸ κόμμα τε γυναικῶν, εἰ κείρονται τῆ θεῶ, καὶ ἐσθῆτος βαβυλωνίας τελευτώες, non facile conspicias, quum mulierum, quae in honorem deae detondentur, comae, lacinaeque uestis Babyloniae, id fere obtegant. Posterioris pietatis singulare etiam exemplum praebet Berenice, Ptolemaei uxor, quae, si uictor rediturus esset ille, crinem deae uouit, ac damnata uoti eum Veneris in templo posuit: quamquam is postredie ablatu, atque hinc, mirabili Cononis mathematici inuento, septem stellis inter sidera fulgere uisus est ^D). Sed promiscue cuius sexui, aetati, atque item gentibus diuersis, eam uelut consuetudinem familiarem existisse, facili negotio efficitur. Si antiquis fabulis credendum esset, Osirin auctorem quoque huius ritus dicere liceret. Ita enim DIODORVS refert ^K), "Ὅσirin εὐξάμενον τοῖς θεοῖς θρῆσκειν τῆν κόμην, μέχρις ἂν εἰς Αἴγυπτον ἀναγαγῆ, τὴν πορείαν ποιείτωαι δι Αἰθιοπίας" δι ἣν αἰτίαν μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων ἐνιχρῶσαι τό περὶ τῆς κόμης νόμιμον παρ Αἰγυπτίοις, καὶ τὰς ποιούμενες τὰς ἀποδημίας μέχρι τῆς ἐς εἶμον ἀναμομιδῆς νομοτροφεῖν, Osirin, quum uota diis nunciasset de caesarie clenda, donec in Aegyptum reuertisset, peragrasse Aethiopiā; hac de causa autem ad recentiora usque tempora religiosum apud Aegyptios inualuisse morem, ut, qui susciperent peregrinationes, ad reditum usque suam comam nutriant, uidelicet ut numini deuotam, cui posthac illam refecare eadem religio praecipiat. De Graecis praecipue intelligendum esse IVLIVM POLLV-
CEM

I. C. Wolfii. Ceres ἰσχυράμοτος, pulchricoma, ap. HOMER. odyss. E. u. 125. Plura excitare loca otiosum foret.

F) NVMER. VI. 5.

S) CENSORINVS, de die natali, C. I. quidam etiam pro caetera bona corporis ualeuuntine crinem deo sacrum pascabant. Conf. I. TOLLII Fortuna, p. 71. sq.

H) In Corinth. c. XI. p. 137. ed. I. Kuhnii.

I) vid. HVGINVS in poet. astron. c. XXIV. in Mythogr. Th. Munckeri, Amstel. 1687. et CATVLLVS, singulari carmine, quod *Comam Berenices* inscripsit.

CEM reor ^D, στρεφόν τινας, inquietem, ἐκ πλαγίῃ κόμην, ἢ κητόπιον, ἢ ὑπὲρ τὸ μέτωπον, ποταμοῖς, ἢ θεοῖς, καὶ ὀνομάζετο πλοκαμὸς, ἢ σκόλλος, ἢ σειρὰ τριχῶν. Nutriebant quidam comam in obliquum uergentem, aut super tergum, aut frontem, fluminibus scilicet, aut diis consecratam; quae πλοκαμὸς, aut σκόλλος nominabatur, aut pilorum catena. LVCIANVS ^m), postea quam Assyrios in re quadam cum folis conspirare Graecorum Troezenis admonuisset, ita pergit: Τροεζῖνοι τῆσι παρθένοισι καὶ τοῖσι γυναικῶσι νόμον ἐποιήσαντο, μὴ μιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἴππολυτοῦ κόμης κειρασθῆναι. καὶ ἴσθι ποιεῖσθαι. ταῦτο καὶ ἐν τῇ ἰερῇ πόλει γίνεσθαι. οἱ μὲν γενναῖοι τῶν γενεῶν ἀπαρχονται. τοῖσι δὲ νέοισι πλοκαμὸς ἰσθῆς ἐκ γενετῆς ἀπιαῖσι. τὰς, ἔπειτ' ἐν τῷ ἰερῷ γίνονται, τὰ μνηστῆσι τε. καὶ ἐς ἀγγεῖα καταθέντες, οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ χρύσεια ἐν τῷ νῶϊ προσηλώσαντες ἀπιαῖσι, ἐπιγερόψαντες ἕναροι τὰ ἐνόματα. Troezeni uirginibus et adolescentibus legem statuerunt, ne quis nuptias iniret prius, quam Hippolyto comas totondisset: faciuntque hoc pacto. Hoc etiam fit in Sacra Ciuitate. Adolescentes quidem barbas suas consecrant. Iuuenibus autem capillos a natiuitate sacros demittunt, quos, quum in templum uenere, rescant, et in uasa depositos, alii quidem argentea, multi uero aurea, in aede adfigunt, abeuntque, inscripto unius cuiusque nomine. Quod autem illi Hippolyto, hoc alii Apollini, uel cuiusque libuisset, deo, faciebant. PLVTARCHVS ⁿ): ἕως ὄντος ἐτι τότε τὰς μεταβαίνοντας ἐκ παιδῶν, ἐλθόντας εἰς Δελφὸς ἀπαρχεσθαι τῶν θεῶν τῆς κόμης, ἥλθε μὲν εἰς Δελφὸς ὁ Θησεύς, κ. τ. λ. Quum sollempne etiamnum tunc fuisset, ut, ex pueris qui excedebant, profecti Delphos comae primitias Apollini sacrarent, adit Delphos Theseus, caeter. Atque haec sufficienter, opinor, ad probandum, Graecae institutionis (quamquam et hi pleraque ab aliis sunt mutuati) paene omnia fuisse, quae Romani in capillis atque barba consecrandis facere soleuerunt. Quocirca autem meminisse refert, tardius Romanos adoptasse morem istum, quum post V. C. ad annum usque CCCCLIII. ne tonfores quidem aliquos habuerint ^o). P. Scipionem Africanum, minorem quadraginta annorum barbam rasisse, A. GELLIVS ^p) aliquando miratus est, qui tamen, uiros nobiles iisdem temporibus idem in eiusmodi aetate obseruasse

non

k) *Bibl. hist.* L. I. p. 16. ed. L. Rhodomanni.

l) *Onomast.* L. II. c. 3. n. 30. ed. Tib. Hemsterhuis.

m) *De Syria desc.* exit. quocum conferendus est EVRIPIDES, in *Hippolyto*, u. 1423. seqq. et quod attinet ad gentes alias, CALLIMACHVS, *lyrmo.* in *Delum*, u. 296. seqq. ubi EZ. SPANHEMIVM simul audire interit, *observ.* ad h. l. p. 507. seqq.

n) In *Thebeso*, p. 2. ed. Francof. 1620.

o) PLIN. *hist. nat.* L. VII. c. 59. sect. 59.

p) *Not. or.* L. III. c. 4.

non infitiat. At sub Caesaribus res illa frequens non tantummodo, sed sollempnis, et cum religione etiam coniuncta fuit. C. Caesar Caligula quidem, ut a SVETONIO ¶ accepimus, accitus Capreas a Tiberio, uno atque eodem die togam sumpsit, barbamque posuit: sine ullo honore, qualis contingat tirocinio fratrum eius. At Nero Caesar ¶ Gymnico, quod in Septis edebat, inter dithyriae adparatum, barbam primam posuit, conditamque in auream pyxidem, et pretiosissimis margaritis adornatam, Capitolio, i. e. Ioui Capitolino, consecrauit. Idem sibi faciendum alii putarunt, sed tamen alium quem uoluerunt, deligentes deum, ueluti Encolpus apud MARTIALEM ¶ totos a uertice crines Phoebos uouit; Earinus autem ¶

Perganeo posuit dona sacrata deo.

Mittam testes reliquos, unumque adhuc IUVENALEM ¶ excitabo, propterea quod ille diem, quo hanc barbatoriam × fecerunt, quauis animi lacticia, conuiuioque ex muneribus clientum fere adparato, celebratum esse indicat:

*Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis genialibus.*

Sed quid rem emortuam, uerissimaque corporis humore abundantis recrementa, Numini sacrare et offerre placuit? Enimuero rem dicamus, quae perinde aestimanda, uti populus illius pretium, ex usu, uel opinione aliqua constituit. Audiamus ARISTOTELEM ¶: ἐν Λακεδαιμόνι κομῶν, καλόν. ἐλευθερίας γὰρ συμμίειν. ἔ γὰρ ἐστὶ κομῶντα βόδιον ἔδει ποιεῖν ἔργον θητικόν, καὶ τὸ μηδεμίαν ἐργάζεσθαι βόναυσον τέχνην. ἐλευθέρα γὰρ τὸ μὴ πρὸς ἄλλον ζῆν. Lacedaemone conam alere pulchrum habetur. Libertatis quippe signum est: non enim facile quis, cui coma est prolixior, seruile opus, aut uulgarem artem exercuerit. Vivere autem aliis non seruientem, liberi est hominis. Sane quidem Perfac in oraculo apud HERODOTVM ¶ criniti adpellantur; et fortasse Lycii in coma sua itidem ingenuum et liberale, nescio quid, inuenerunt, quum Mausoli regis loculos opibus explere suis, quam tonde-

ri,

¶) In Caligula, c. X.

¶) Ibid. in Nerone, c. XII.

¶) Epigramm. L. I. 32. ed. L. Smids.

¶) Ibid. epigr. L. IX. 17.

¶) Satyr. III. u. 186. f.

×) Licebit, credo, uerbum usurpare, quod unus hac in re PETRONIVS adhibuit, Satyr. n. LXXXIII.

¶) Rhetor. L. I. c. 9.

z) Hist. L. VI. n. 19.

ri, mallent ^{aa)}. Quo minus igitur mirandum erit, si capillos quoque *ef-
judisse Partbos, Germanos nodo unxisse, atque Scythas sparsisse* audiamus ^{bb)},
uniuersos quidem populos antiqua libertate, et uirtutis conscientia ferocien-
tes, quibusecum Gothi, inter ipsos Scythas aliquando numerati, haud im-
merito confociantur; utpote qui ritu Thracum uetustissimo pendulam ab
aure caesariem alentes ^{cc)}, Theodorico ipsis imperante, Capillatorum nomi-
ne ^{dd)} prae aliis quibusque insigniri gestierunt: sicuti et Stilichonis aeuo

*Crinigeri federe patres, pellita Getarum
Curia* ^{ee)}.

Et his uisis, quid referre Galliam Comatam attineret? Memoratu dignius est,
apud Francos singulare quoddam ius fuisse capillitii, quo praeter reges et
regali stemmate prognatos, nobilissimosque adeo, quam diu prima stirps
Merouingorum floruit, haud sane alii cuiquam uti licuit: quapropter illi
quoque Crinitorum nomen eminenti quadam ratione sibi imponi passi
sunt, et hisce crinibus dignosci potuerunt, et spe regni excidisse uisi sunt,
quum primum eis isto capillorum, in flagella digestorum, decore mulctari
contigit. AIMOINVS ^{ff)}: Faramundo - - - *filius successit Clodio cri-
nitus: illo in tempore Francorum reges criniti habebantur.* Et alibi ^{gg)}: *Gun-
dobaldus, ait, in Gallis natus, moreque regum a matre sua nutritus, uti con-
suetudo antiquis Franciae fuit regibus, capitis comam gerebat profusam.* GRE-
GORIUS autem Turonensis ^{hh)}, *Gundobaldus, inquit, quum natus esset
in Gallis, et diligenti cura nutritus, (ut regum istorum mos est,) crinium
flagellis per terga demissis, literis eruditus, Childeberto regi a matre repraesent-
atur. - - - Nuntiantur haec regi Clothario: misitque fratri nuntios, dicens:
dimitte puerum, ut ueniat ad me. Nec moratus ille (Childebertus) iuuenem
fratri direxit. Quo uiso Clotharius iussit tonderi comam capitis eius, dicens:
hunc ego non generavi. cact. Et ipse Gundobaldus ⁱⁱ⁾: Quod me Clotharius
pater meus exosum habuerit, habetur incognitum nulli: quod autem ab eo, uel
deus-*

aa) ARISTOTEL. in Oecon. L. II.

bb) SENECA, epist. CXXIII.

cc) vid. SIDON. APOLLINAR. L. I. ep. 2. et ad eum not. I. Sauronius.

dd) vid. CASSIODOR. *uariar.* L. IV. in inscriptione epist. XLIX. et IORNANDES

de rel. Geticis. C. XI.

ee) CLAUDIANVS, de bello Getico, u. 481. f.

ff) *De gestis Francor.* L. I. c. 4. in Corpore Francicae hist. ueteris M. Freheri.

gg) Lib. III. c. LXI.

[b]

deinceps a fratribus, *sim tonsuratus*, manifestum est omnibus, caet. Eodem modo, de successione in regno spe, per tonsuram abolenda, uerba regum Childeberti et Chlotarii ad Crothildem ^{kk}): *utrum incisis crinibus filios suos uicere iubeat, an utrumque iugulari?* capienda esse, certi sumus; quod hoc loco non adnotaremus, nisi plures hodieque AIMOINVM ^{ll}), qui de clericatu eadem interpretatus fuit, sequerentur: etiamsi FRANC. HOTO-MANNVS ^{mm}) meliora dudum edocuerit. De barba unam recito sententiam CLEMENTIS Alexandrini ⁿⁿ), qui DEVM uiros, sicuti leones, barba exornasse, et hirsuto pectore, quod sit roboris imperitque signum, instruxisse autumat, tantique pilos istos fieri a DEO tradit, ut simul cum prudentia hominibus adesse iasserit.

Age nunc, iam complanata uia est. Comam itidem, ut barbam, libertatis, uiriumque, seu omnino fortitudinis, quin nobilitatis etiam, et sapientiae ipsius symbolum, saltem apud populos complures, existisse confitendum est. Si postremum haec nondum satis pateat, en, *capillum* adspice *seruilem*, qua parcemia non tam seruum aliquem, quam hominem, qui raso capite in libertatem uindicatus, sed simul indoctus, rudis, stolidusque in agendis rebus erat, ueteres significabant; ita quidem, ut mulieres Athenis, *ἐπι τῶν ἀνδραποδῶν τελεῖα ἔχοντας ἐπὶ τῇ ψυχῇ ὑπ' αἰσίας*, *seruilem capillum adhuc in animo prae inscitia circumferre* ^{oo}) eos dixerint, qui barbaricam spirantes adulentur ciuitati, neque uerum consequantur. De philosophorum barba nihil hic consulto dicimus; quippe iam ad alia progredientes, quae ex modo dictis lucem suam capient.

Atque memores nimirum sumus, ueteres capillos suos posuisse diis. Quid? an eos aliud quid isthoc munere oblati intendisse arbitramur, quam ut gratos sese his numinibus praestarent, tutelae eorumdem se committerent, et in ipsorum ditioe atque arbitratu se uicturos, sanctius pollicerentur? Talia numinibus promittere, fraudi, ceu opinor, nulli esse

hh) *Histov.* L. VI. c. XXIII.

ii) *Ap. GREGOR. TVR.* L. VII. c. XXXVI.

kk) *Ibid.* L. III. c. XIX.

ll) *d. l.* L. II. c. XII.

mm) *In Francogallia*, p. 31. f.

nn) *Paedagog.* L. III. c. 3.

esse poterat: quemadmodum et libertatem suam prodere non uidebatur, quisquis hominum superiorem semet ipso agnouisset deum. Inde procul dubio hic ritus eam indolem habere nisus est, ut sanctiore caerimonia par-
gatus, alio colore, facile a quouis pio suscipi et obseruari posset. Scilicet ecclesia, ut illam Christi ciuitatem Graeco nomine adpellant, ea etiam in re profanas gentes imitari ausa est, utra prior, Graeca, an Latina, equidem non dixero, certe tamen utraque mature satis, ut quamplurima ostendunt. ISIDORVS Hispanensis: *tonsurae ecclesiasticae usus*, inquit, *a Naziraeis, nisi fallor, exortus est* pp). Sane quidem, nisi fallitur, idque cum patribus Concilii Aquisgranensis, qui A. C. DCCCXVI. eandem in sententiam concesserunt. Sed delibare pauca iuuabit; quemquam non ignari fumus, tonsuram ueterum ab ea, quae nunc in ecclesia Romana uiget, multum discrepasse qq). Nam et SIMEON, Theflalonicensis archiepiscopus, uetera cum nouis misceat r), alii, quibus plus est otii, excutiant. At ille ritum, quo initiari Lector solet, explicans, adposite omnino in rem nostram: *ἡ ἀφάρεσις*, ait, *τῶν τριχῶν τῆν καθέρεσιν σημαίνει, ὅτι αἱ τρίχες ὅλε τῆ σώματος ἐξαυθίματα καὶ ἀπαρχὴν θεῶ προσηνεχθῆναι ἐν τῆ ἀνθρώπου σημαίνει*, id est, ceu I. Morinus conuertit, *capillorum detractio et resectio consecrationem significat*. Capilli enim totius sunt corporis flosculi de eo efflorescentes, qui detractioe sua indicant primitias ab homine Deo offerri. Ipse autem I. MORINVS pariter nonnulla habet ss), quae hic adnotasse non pigebit; *Graeci*, inquit, *non habent tonsuram a primo gradu ordinationum distinctam*. Solent tamen paruulos tondere, et ueste clericali induere, ut hac ratione parentes ostendant, se filios suos ecclesiae consecrare. Hanc tonsuram tradit presbyter, nec aliquid operari censetur. At si episcopus eam conferat, illa tonsura Lector creatur, quod docet canon XIV. Concilii Nicaeni II. et quibusdam interieclis: *Sic etiam antiquitus puelli per capillorum tonsuram militiae ecclesiasticae uoueantur, cuius rei fidem faciunt antiqui diuinorum Officiorum Ordines, et antiqua Sacramentaria; ut uidere potes in Ordine Romano, et Hugonis Menardi Sacramentario Gregoriano*. Haec ille. Et

[b] 2

omni-

oo) PLATO in Alcibiade I. tom. II. opp. ed. I. Serrani p. 120.

pp) De diuini officii, L. II. c. 4.

qq) vid. IOS. BINGHAMI orig. eccles. vol. II. L. VI. c. 4. §. 16. et MATTH. LARROQUANVS in aduersariis sacris, p. 102. seqq.

rr) De sacris ordinationibus, C. II.

ss) In Commentario de sacris ecclesiae ordinationibus, p. 187.

omnino rectius a feruis tonsis omnem illam duci caerimoniam persuasi fuimus. Namque monachi et clerici, qui ecclesiae se dedicarunt, capillos ponere, et per capillos se offerre dicebantur. LEO Ostiensis ^{tt)}: *Hermenefrid - - subdiaconus, inquit, se ipsum obtulit per capillos capitis sui Praeposito nostro.* Et PAVLLINVS canit ^{uu)}:

*Ponat capillos oneris et uelaminis
Seruus fidei, et liber fide.*

Quibus iungi debet FAVSTVS ^{xx)}, de Floro quodam ita scribens: *Veniens ante sacrosanctum altare, adstante B. Mauro cum omni congregatione, - - - iubente uiro Dei, Rex primus post eum de coma capitis eius totondit, deinde quicumque ex optimis uoluit yy).* Et hic adeo uidemus, faeculo post Christum natum texto iam inualuisse morem, ut puerorum comae religiosa quadam ratione tonderentur, et quidem uel a rege, uel a quodam optimatum, ad quem illud, quidquid fuerat honoris, potissimum deferre placuit.

Sequitur, ut eos, qui capillos puerorum totonderunt, aut, quod idem esse uidebatur, susceperunt, in ecclesia *spirituales*, atque citra hunc respectum, *per adoptionem patres* esse factos, aliquot exemplis commonstramus. Vetustissimum eorum, quod sciamus, ANASTASIVS cognomento Bibliothecarius suppeditat ^{zz)}. *Hic, inquit, (Benedictus II. pontifex Romanus) una cum clero et exercitu suscepit mallones ^{aaa)} capillorum domini Iulianiani et Heraclae, filiorum clementissimi Principis (Constantini Pogonati*

^{tt)} L. I. c. 49.

^{uu)} *Carm.* XIII.

^{xx)} In *uita* S. Mauri, num. LIII.

^{yy)} Plura loca, idem fere ostendentia, ex antiquis memorat scriptoribus C. DV FRESNE, in *Glossar. med. et inf. Latinit.* voc. *Capilli*; qui etiam sub voc. *Caplatoria*, legem Salicam, tit. 68. profert, ex qua huius sollempnitatis Christianae cum barbariorum Romanis conuenientia haud obscure intelligitur.

^{zz)} *De uitis Romanorum pontificum*, A. C. 684, num. LXXXII.

^{aaa)} Qui Graece *μαλλοι*, et Latine cirri dicebantur. uid. DV FRESNE, d. I. voc. *Maliones*. Obseruat autem L. A. MVRATORIUS, hoc uocabulum dialecto Mutinensi hodiernum usurpari solere, in *Hist. Italiae*, tom. IV. p. 193. ed. Germ.

gonati imperatoris,) simul et iussionem, per quam significat, eosdem capillos direxisse. Alterum non ab simile PAVLLVS ille Diaconus exhibet his uerbis ^{bbb}: Circa haec tempora Karolus (Martellus) princeps Francorum, Pipinum suum filium ad Liutprandum direxit, ut eius iuxta morem capillum susciperet. Qui eius caesariem incidens ei pater effectus est, multisque eum ditatum numeribus genitori remisit. Neque uero disparem in barba caerimoniam adhibuerunt. Barbam enim consecrari ac tonderi sibi passi sunt, qui habitum monasticum exspecterunt; sicut etiam Iordanus, Episcopum Lemouicensem, idem fecitasse, ADEMARVS Cabanenſis auctor est eed. Quod uero illic, comam incidere, dicebant, illud hic cum primis formula, barbam tangere, exprimebatur. Pauca iterum exempla rem concipient. Miserat, AIMOINVS ait ^{ddd}, Clodoueus legatum suum, nomine Paternum, ad Alaricum regem Gothorum, ut - - - uoluntatem eius agnosceret, quo in loco ambos reges sibi pro utriusque regni utilitatibus collocutores oporteret occurrere, et Alaricus iuxta morem antiquorum barbam Clodouei tangens, adoptiuus ei fieret pater. Et PAVLLVS Diaconus ^{eee}: Duos fratres, Tasonem et Cacconem, Gisului, ducis Foroſulienſis filios, Gregorius, Patricius Romanorum, in ciuitate Opitergio dolosa fraude peremit. Nam promittens Tasoni, ut ei barbam, sicut moris est, incideret, eumque sibi filium faceret, ipse Taso cum Caccone, germano suo, et electis iuuenibus, ad eundem Gregorium nihil mali metuens aduenit. - - - Gregorius uero Patricius propter iniurandum, quod dederat, caput Tasonis sibi serui iubens, eius barbam, sicuti promiserat, periurus abscidit. Nec indignum memoratu esse arbitramur, accidisse aliquando, ut quis ipse suam, siue comam, siue barbam tangeret, eoque seruum se alterius futurum, alteri significaret. Huius-

[b] 3

cemodi

^{bbb} De gestis Tangobardorum, L. VI. c. LIII. Male autem HOR. BLANCVS ad h. l. in L. A. MVRATORI Scripturis rerum Italicarum, T. I. p. 508. adnotauit, obseruasse I. MABILLONIUM, morem hunc (capillos incidendi) Pippino primum fortasse introductum apud reges Francorum, cunct. quum id potius a MABILLOONIO sit dictum, ab eo tempore regis Francorum, opinione quidam sua, capillos in orbem compositos gestasse, quum antea, teste AGATHIA, solenne fuisset Francorum regibus, intonsam habere comam a pueris inuoluntatis utrimque in humeros capillorum curvis, anterioribus capillis a fronte discriminatis. In praef. ad Acta SS. Ord. S. Benedicti, faec. III. p. v. Et qui Pipinus, cui, Paulo teste, capilli iuxta morem sunt incisi, primus eum morem introducere quiniisset?

^{ccc} Vide, ut scribendi operam compendificiamus, DV FRESNE, c. l. voc. Barbae benedictinae.

compdi deditioem fecisse dicitur Rex Bulgarorum, de quo ANASTASIVS Bibliothecarius ^{ff)}: *in tantum pietas creuerat principis, et abundabat circa beatum Petrum uenerationis affectu, ut quodam die manu propria capillos suos adprehenderit, et, contemplantibus cunctis, se Romanis Missis traderet, dicens, omnes principes et cuncti principes Vulgarorum terrae cognoscant, ab hodierno die, me seruum fore post Deum beati Petri, et eius uicarii.* Magis uero singulare est, quod eadem deditio per utrumque comae pariter ac barbae symbolum simul facta esse, a PAVLO AEMYLIO referatur, quem in ea re auctores ueteres et fide dignos sequi, nulli dubitamus. Ita autem ille ^{ss)}: *Ad primum nuntium uicti Desiderii nobiles Longobardorum, Spoletini ducatus incolae, qui auxilio aduersus Francos Desiderio ire recusarant, Romam profecti, in fidem Pontificis uenientes cepillum barbarumque ponebant: quod apud eos sanctioris deditiois argumentum erat.* Et uerissime hic quidem scriptor omnem ritum illum deditiois argumentum dixit, quum id omnia exempla clament. Nam quod *patris*, siue *patris per adoptionem* toties ab istis nomen usurpatur, istud, caue, aliter accipias, quam si illi susceptoris, aut sponsoris, adpellatione uti uoluissent. Nimirum hoc IDACIVS, ueteris historicae et chronographicae collectionis auctor ^{hh)}, quam planissime ostendit, *patrinum* uocans, quem ab AIMOINO patrem adoptiuum nominari supra uidimus. Sic autem ille: *Clodoueus, rex Francorum, et Alaricus rex Gothorum, qui sedem Tolosae habebat, post multa praelia, quae inuicem gesserunt, intercedentibus legatis cum pacem inire coepissent huius conuenientiae, ut Alaricus barbam tangeret Clodouei effectus patrinus, perpetuam ad inuicem pacem seruarent, caet.* Igitur nec onus quoddam maius hisce capillorum, aut barbae susceptoribus imponi poterat, quam illi generi sponsorum, qui olim in baptismo, aduictorum maxime, nec alere, nec educare, eos tenebantur, pro quibus sponderunt: etiamsi patrum instar piis monitis, consiliisque, uitam regere, et commoda illorum adiuuare, ipsa etiam religio suaderet; prout uicissim illi quoque, se haud umquam commissuros esse, sanctius pollicebantur, ut ipsorum pietas aut studium aduersus eos, qui parentum nomen, teneri

ddd) *De gestis Francorum, L. I. c. 29.*

ccc) *De gest. Langobard. L. IV. c. 40.*

fff) Praefat. ad VIII. Concil.

ggg) *De reb. gestis Francorum, L. II. ubi de Carolo M. agit, p. 57. ed. Basil. 1601.*

teneri adfectus et amoris magnitudine, promeruissent, ulla re desiderari possët. Atque hæc quum ita sint, iam elucescit, eadem propemodum de hoc adoptionis genere dicenda esse, quæ alioquin juris pontificii doctores de cognatione spiritali tradiderunt: nisi quod officia, ex sponfione baptismali orta inprimis ad spiritaliam uitam dirigendam, atque illa ex adoptionis ritu uenientia uel maxime ad uitæ temporalis commoda tuenda et amplificanda, pertinuisse uideantur. Vt cunque uero rem accipiamus, cuncta eius attributa per se etiam loquuntur, adoptionem illam plane imperfectam, atque secundariam tantummodo fuisse.

Iam promissi compleuisse summam, atque ordinarium profusionis modum simul excessisse, forsitan uidebimur; sed coronidem imponere iunabit ex historia IORNANDIS ⁱⁱⁱⁱ, qui, quum Dicenci Boroistæ in Gothiam aduentum, illiusque summa in hanc gentem merita exposuisset, ad extremum addit: *Elegit ex eis* (Gothis qualibet ab ipso liberali disciplina eruditus) *nobilissimos prudentiores uiros* ^{kkk}, *quos theologiam instruens numina quaedam et sacella uenerari suasisit, fecitque sacerdotes, nomen illis Pileatorum contradens, ut reor, quia operis capitibus tiaris, quos pileos alio nomine nuncupamus, utabant: reliquam uero gentem Capillatos dicere iussit.* Scilicet non eo animo hoc Dicenci institutum memoramus, ueluti ecclesiæ Romanæ purpuratos, horum imitatione, pileo; ceu eminentioris dignitatis inter sacerdotes argumento, ac præcipuo insigni, exornatos esse opinemur: sed id ipsum tamen Pileati nomen in memoriam hos nobis reuocat. Et quum Pontifex Romanus nunc uel maxime id agitare, atque imo pectore iam conclusisse referatur, ut in locum Cardinalium, qui haud ita pridem uita excesserunt, alii sufficiantur: inde quidem GOTTLOB THEODORICVS MILLERVS, filius meus, et supremæ classis in Gymnasio antesignanus, *de ecclesiæ Romanæ purpuratis, quos Cardinales adpellant*, eorumque originibus ac dignitate, cras C. D. dicere instituit. Nisi ergo temerarium et audax uideatur, uiros summos et eruditissimos ad audiendam adolescentuli orationem conuocare, quacso VOS, quicun-

hhh) In H. CANISII *thesauro monumentorum ecclesiasticorum et historiarum*. tom. II, part. I. ad A 780.
p. 190, ed. I. Basingii.
iii) de rebus Geticis, c. XI.
kkk) Vel, ut l. c. cap. V. dixit, *hos, qui inter eos generosi existabant.*

que Reipublicae regundae, Gymnasioque praesidetis, Vosque omnes, quibus bonae litterae curae cordique sunt, ut tiroem nostrum gratiose atque frequentissimo concursu ad maiora excitetis, animumque eius ita incendatis, ut in iis fieri ius fasque est, qui aliquando uel ecclesiae, uel reipublicae decentem atque salutarem operam praestare uelint. Ita VOS demissime, ac humaniter rogamus, utque DEVS instituto fauceat, pre-
ramur. P. P. in Gymnasio Ulmenfi, a. d. VI. Octobr.

A. R. S. MDCCLXVI.

Wien, Diss., 1676/1766

ULB Halle

006 609 201

3

St.

Wien
1676

